

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНФРАСТРУКТУРА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	076 Підприємство та торгівля
Освітня програма	«Підприємство, торгівля та біржова діяльність»
Тривалість викладання	2-й семестр (3 та 4 чверть)
Тривалість викладання	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття	
лекції:	2 години на тиждень
практичні заняття:	1 година на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/index.php?categoryid=14>
Кафедра, що викладає Прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Викладачі:

Вагонова Олександра Григорівна
 д-р екон. наук, проф., зав. каф. ПЕППУ

Персональна сторінка

<https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/vagonova/index.php>

Е-пошта

voh@nmu.one

Горпинич Олександр Володимирович
 доцент каф. ПЕППУ

Персональна сторінка

<https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/gorpinich/gorpinich.php>

Е-пошта

horpynych.o.v@nmu.one

1. Анотація до курсу

Ефективне функціонування економіки безпосередньо залежить від сталого формування сприятливого ринкового середовища, важливим елементом такої розбудови є інфраструктура бізнесу. У сучасній економічній теорії під інфраструктурою розуміють сукупність галузей і підприємств, зайнятих обслуговуванням суспільного виробництва, тобто це сукупність підприємств, організацій різних організаційно-правових форм, які створюють організаційно-економічні умови для прискорення руху товарів і коштів, зростання інвестиційних можливостей підприємств та забезпечують обслуговування і регулювання безперервного та ефективного функціонування й розвитку економіки. Дисципліна «Інфраструктура підприємницької діяльності» дозволить оволодіти теорією розвитку інфраструктури бізнесу як рушійної сили національної інноваційної економіки, буде

сприяти набуттю професійних компетентностей з управління просуванням, зберіганням та продажу товарів і послуг, забезпечення потреб споживачів, здатністю знаходити та реалізовувати рішення з інтенсифікації та підвищення ефективності цієї сфери при ефективному використанні всіх фінансово-кредитних, організаційно-технічних, інформаційно-аналітичних складових ринку.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти компетентностей щодо визначення підсистем інфраструктури ринку та організації їх взаємодії при плануванні та управлінні підприємницькою діяльністю.

Завдання курсу:

- узагальнення теоретичних засад щодо формування та реалізації ринкової інфраструктури, основних тенденцій та напрямів розвитку її елементів;
- формування розуміння та закріплення знань щодо особливостей функціонування інфраструктури ринку, впливу її елементів на суб'єктів бізнесу та економіку територій (об'єднаних територіальних громад);
- формування знань з організації діяльності фінансово-кредитної, комерційної, біржової, організаційно-технічної та інформаційно-аналітичної інфраструктури ринку;
- набуття практичних навичок з методології моніторингу та діагностики стану елементів ринкової інфраструктури з метою розробки та впровадження заходів із забезпечення результативної та ефективної діяльності таких елементів;
- формування знань з планування та організації діяльності державних та суспільних інституцій в інфраструктурі ринку.

3. Результати навчання:

- знати поняття, ознаки, функції та складові ринкової інфраструктури;
- описувати діяльність суб'єктів фінансово-кредитної інфраструктури бізнесу та біржової інфраструктури підприємництва;
- позначати складові організаційно-технічної, інформаційно-аналітичної ринкової інфраструктури підприємництва та взаємозв'язок їх впливу на розвиток бізнесу;
- пояснювати структуру, завдання, функції державних та суспільних інституцій в інфраструктурі підприємницької діяльності;
- аналізувати ринки фінансових, кредитних, консалтингових послуг в Україні, особливості і тенденції їх розвитку;
- визначати форми функціонування та взаємодії бізнес-центрів та бізнес-інкубаторів з малим та середнім бізнесом;
- знати нормативно-правове забезпечення діяльності банків, фінансових та парабанківських структур у фінансовому посередництві;
- пояснювати законодавчі засади функціонування бірж, торгово-промислових палат як ринкових суб'єктів;
- позначати нормативні вимоги до діяльності державних (регуляторних, фіскальних тощо) та суспільних інституцій в інфраструктурі підприємницької діяльності.

4. Структура курсу *Лекції*

МОДУЛЬ 1. Загальні засади формування інфраструктури ринку.

Тема 1.1. Ринкова інфраструктура підприємницької діяльності: сутність, значення і характеристика.

Поняття ринкової інфраструктури. Роль ринкової інфраструктури як сфери діяльності у забезпеченні ефективного підприємництва. Ознаки ринкової інфраструктури. Функції ринкової інфраструктури. Макро-, мезо- та макрорівні ринкової інфраструктури, їх характеристика. Елементи ринкової інфраструктури: інформаційно-аналітична, фінансово-кредитна, матеріально-технічна. Показники оцінювання окремих складових ринкової інфраструктури (матеріальної, кредитно-розрахункової, кадрової).

Тема 1.2. Система посередництва в ринковій інфраструктурі.

Поняття про посередництво в ринковій інфраструктурі. Посередництво від імені клієнтів. Посередництво від власного імені.

МОДУЛЬ 2. Фінансово-кредитна інфраструктура ринку.

Тема 2.1. Фінансово-кредитна інфраструктура бізнесу.

Поняття і сутність діяльності фінансових посередників в економіці. Види і функції фінансових посередників. Комерційні банки, їх функції та систематизація. Універсальні та спеціалізовані комерційні банки. Основні види операцій комерційних банків. Емісійна система та емісійні банки. Організація банківської інфраструктури бізнесу. Міжбанківські об'єднання. Інвестиційні банки, види їх діяльності та особливості функціонування. Фінансові компанії. Схеми кредитування фінансовими компаніями. Інститути спільного інвестування, їх види. Поняття лізингу як специфічного виду фінансово-господарських операцій, його види. Особливості, об'єкти лізингу та сторони лізингових операцій. Економіко-правові основи лізингової діяльності. Поняття і зміст діяльності кредитних спілок як елементів ринкової інфраструктури. Кредитні спілки в механізмі взаємодії з підприємницькими структурами і населенням. Надання кредитних послуг кредитною спілкою. Пенсійні фонди, їх значення та специфіка функціонування як фінансових елементів ринкової інфраструктури. Порядок діяльності недержавних пенсійних фондів. Система страхування. Страхові компанії, їх типи та економічні основи функціонування. Суспільні і державно-суспільні фонди, призначенні для стимулювання ділової активності підприємництва.

Тема 2.2. Біржова інфраструктура ринку.

Роль біржі як чинника, що формує оптовий товарний ринок. Організаційно-правові засади функціонування бірж як ринкових суб'єктів. Класифікація бірж на основі визначеного об'єкта торгів. Економічні взаємовідносини між біржами і клієнтами. Організаційні відносини підприємств з біржами. Товарна біржа як об'єднання комерційних посередників. Види товарних бірж. Суб'єкти та операції на товарних біржах. Порядок створення, умови та організація діяльності товарної біржі. Поняття фондової біржі, її функції та основні засади діяльності. Види фондових бірж. Основні операції, які здійснюються на фондових біржах.

МОДУЛЬ 3. Організаційно-технічна інфраструктура ринку.

Тема 3.1. Комерційна система в ринковій інфраструктурі.

Суть, види і функції оптової торгівлі як елемента ринкової інфраструктури. Чинники впливу на розвиток оптової торгівлі. Роздрібна торгівля, її функції, форми.

Роздрібні торговці, їх види. Особливості функціонування роздрібних торгових підприємств. Поняття торгового дому, їх особливості. Основні завдання і функції торгових домів. Класифікація торгових домів. Сутність аукціонної торгівлі. Види аукціонів. Порядок проведення аукціонів. Поняття виставки, її мета. Комерційно-виставочні комплекси. Поняття і цілі організації ярмарків. Риси оптового ярмарку та класифікація оптових ярмарків. Порядок участі в оптових ярмарках.

Тема 3.2. Некомерційні елементи ринкової інфраструктури.

Поняття, цілі та завдання торгово-промислової палати. Принципи і порядок створення торгово-промислових палат. Діяльність Торгово-промислової палати України. Бізнес-асоціації, їх особливості, функції, завдання та напрямки інфраструктурного забезпечення підприємництва. Громадські об'єднання підприємців, їх види, напрямки діяльності і завдання у сфері розвитку підприємництва.

Тема 3.3. Брокерська діяльність як складова інфраструктури ринку.

Форми організації брокерської діяльності. Види брокерського обслуговування. Брокерські місця Української фондової біржі (Української біржі). Функції брокерської фірми. Брокерська діяльність на товарній біржі.

Тема 3.4. Державні та суспільні інституції в інфраструктурі ринку.

Фіскальна служба України, загальні принципи її організації. Структура, завдання, функції органів фіскальної служби. Податкова система та податкові інспекції в інфраструктурі бізнесу. Митна система в інфраструктурі бізнесу. Митна служба та митниці, їх роль у розвитку підприємництва. Державна регуляторна служба України, її завдання і функції. Державна регуляторна політика, її суть і роль у розвитку підприємництва. Дозвільна система і ліцензування. Системи захисту конкуренції. Система арбітражу в інфраструктурі бізнесу. Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів (Держспоживінспекція України), її завдання. Державний нагляд за додержанням технічних регламентів, стандартів, норм і правил. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба України), її функції. Державний контроль у сфері робіт і послуг, у сфері внутрішньої торгівлі та ціноутворення. Державна система регулювання зайнятості населення, служба зайнятості, її завдання і функції в системі розвитку підприємництва. Центри сприяння зайнятості (біржа праці). Професійні спілки підприємців та працюючих по найму. Система професійної підготовки та перепідготовки кадрів, школи бізнесу та тренінгу.

МОДУЛЬ 4. Інформаційно-аналітична інфраструктура ринку.

Тема 4.1. Інформаційно-аналітична ринкова інфраструктура.

Сутність та зміст консультування в бізнесі. Зовнішні та внутрішні консультанти, їх послуги, переваги і недоліки. Типи консультаційних організацій зовнішнього консультування. Зміст аудит-консалтингу. Послуги та особливості діяльності аудиторських фірм. Кадровий консалтинг, його завдання. Юридичний консалтинг, його види. Види юридичного консалтингу. Ринок консалтингових послуг в Україні, його стан, особливості і тенденції розвитку. Бізнес-центри та бізнес-інкубатори. Науко-технічні центри та технологічні парки. Рекламна діяльність та її значення у забезпеченні ефективного підприємництва. Рекламні посередники, їх класифікація та функції. Рекламні агентства. Інформаційні агентства і засоби масової інформації.

Тема 4.2. Матеріальні елементи інфраструктури ринку.

Транспортна інфраструктура та її вплив на розвиток ринку. Складське господарство в ринковій інфраструктурі, його мета і функції. Галузь зв'язку, його місце

в ринковій інфраструктурі та роль у формуванні ефективних комунікацій в бізнесі. Енергетика як галузь діяльності та елемент ринкової інфраструктури.

Практичні заняття

Ринкова інфраструктура: сутність і характеристика.
Фінансово-кредитна ринкова інфраструктура.
Комерційні посередники в ринковій інфраструктурі.
Некомерційні елементи ринкової інфраструктури.
Державні інституції в ринковій інфраструктурі.
Інформаційно-аналітична ринкова інфраструктура.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На навчальних заняттях студенти повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one); перевірений доступ до платформи Moodle; програм Microsoft Office 365 (Teams, Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань на лекційних та практичних заняттях за умови, якщо здобута середня оцінка становитиме не менше 60 балів.

Під час поточного контролю лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних завдань (контрольні питання та тести з оцінювання рівня засвоєння навчального контенту тем освітньої компоненти). Практичні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих індивідуальних завдань самостійної роботи з опанування практичного модулю.

За наявності рівня результатів поточних контролів з усіх видів навчальних занять не менше 60 балів, підсумковий контроль здійснюється без участі студента шляхом визначення середньозваженого значення поточних оцінок. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться підсумкове оцінювання під час сесії. Незалежно від результатів поточного контролю кожен студент під час сесії має право виконувати комплексну контрольну роботу, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання. Максимальна кількість балів при підсумковому оцінюванні: 100.

6.3. Критерії оцінювання елементів поточного та підсумкового контролю:

Рівень, рейтингова шкала	Теоретична підготовка	Практичні уміння і навички
Високий, 90–100, відмінно	Здобувач має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно довести закони, теореми, принципи, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь здобувача відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.	Здобувач самостійно розв'язує типові задачі різними способами, стандартні, комбіновані й нестандартні завдання, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. При виконанні практичних та індивідуальних робіт здобувач дотримується усіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.
Вище середнього, середній 82-89; 74-81; дуже добре, добре	Здобувач знає і може самостійно сформулювати основні теоретичні положення, принципи та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Здобувач може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.	Здобувач самостійно розв'язує типові (або за визначеним алгоритмом) завдання, володіє базовими навичками з виконання необхідних логічних операцій та перетворень, може самостійно сформулювати типову задачу за її словесним описом, скласти типову схему та обрати раціональний метод розв'язання, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату.
Достатній, 64-73, 60-63 задовільно, посередньо	Здобувач відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теорії, знає істотні ознаки (засади) основних теоретичних положень та їх відмінність, може записати окремі термінологічні дефініції теоретичного положення за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.	Здобувач може розв'язати найпростіші типові завдання за зразком, виявляє здатність виконувати основні елементарні аналізи, але не спроможний самостійно сформулювати задачу за словесним описом і визначити метод її розв'язання.
Низький, 0-59, незадовільно	Відповідь здобувача при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про теоретичні положення. У відповіді цілком відсутня самостійність. Здобувач	Здобувач знає умовні позначення та вміє розрізняти основні величини, вміє розв'язувати завдання лише на відтворення основних формул, здійснювати найпростіші математичні дії.

	знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії.	

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" (<https://cutt.ly/IBesJEc>).

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікативна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

7.4. Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

8. Рекомендовані джерела інформації

Закон України «Про банки і банківську діяльність». URL: www.zakon.rada.gov.ua/laws/anot/2121-14

Закон України «Про товарну біржу». URL: www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1957-12.

Інфраструктура товарного ринку: навч. посіб. / В.М. Пилявець та ін. К. Каравела, 2024. 220 с. URL: https://caravela.com.ua/index.php?route=product/product&product_id=820

Ринкова інфраструктура. Ринок юридичних послуг : навч.-метод. посібн. / О. Кібік, О. Корнілова, І. Примаченко, Л. Кузнецова. Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2023. 100 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/77d23d21-c34f-43c1-b7b2-e69ea4c6a8de/content>

Калюжна О.В. Інфраструктура ринку: конспект лекцій для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр». Миколаївський національний аграрний університет. м. Миколаїв. 2020. 79 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8037/1/Infrastruktura%20rynku.pdf>

Горпинич О.В. Методичне забезпечення самостійної роботи здобувача вищої освіти (ступінь – бакалавр) за освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» спеціальності 076 Підприємництво та торгівля при опануванні практичного модуля дисципліни «Інфраструктура підприємницької діяльності». Д. : НТУ «ДП», 2024. 33 с.

Табенська О.І. Методичні вказівки до практичних занять та організації самостійної роботи з дисципліни «Інфраструктура ринку» для студентів денної форми навчання перший освітній ступінь бакалавр галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Вінниця: ВНАУ. 2019. 24 с. URL: <http://socrates.vsau.org/b04213/html/cards/getfile.php/20805.pdf>

Бочарова Ю.Г. Інноваційна інфраструктура: сутність, значення та класифікація. Економіка та управління національним господарством. Ринкова інфраструктура. 2017. Випуск 9. С. 9–13. URL: http://elibrary.donnue.edu.ua/1024/1/Bocharova_article%202017_9.pdf

Мацьків Р.Т., Топольницька Т.Б. Інфраструктура ринків: підходи до класифікації. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/65.pdf

Бойчик В. Вплив ринкової інфраструктури на підприємницьку діяльність в Україні в умовах війни. Журнал стратегічних економічних досліджень. 2023. № 5(16). С. 9-16. URL: https://www.researchgate.net/publication/376916083_VPLIV_RINKOVOI_INFRASTRUKTURI_NA_PIDPRIEMNICKU_DIALNIST_V_UKRAINI_V_UMOVAN_VIJNI

Мельник М.І., Лещух І.В., Розвиток інституційної інфраструктури підтримки бізнесу в регіоні: тенденції і перспективи. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7310>

Пахаренко О.В. Елементи ринкової інфраструктури: значення в ринковій економіці. Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки». 2021. Випуск 4(96). URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/23616/>